

Nejmenším článkem globálních dodavatelských řetězců je „neviditelná“ žena

„Mnoho z kousků ve vaší skříni pravděpodobně vyrobili domácí pracovníci a pracovnice - boty spíchly ženy z východní Evropy, trička vyšily v domácnostech v Indii, punčochy zabalil někdo ve Spojeném Království.“ ¹ Webová stránka Labour Behind the Label, <http://www.labourbehindthelabel.org/campaigns/itemlist/category/257-lcuf-home-working>

„V současné globální ekonomice asi neexistuje větší propast – psychologická nebo fyzická - nebo větší nerovnováha ve smyslu moci, zisku a životního stylu než je ta mezi dělníci, která šije v domácnosti v Pákistánu pro nějakou velkou evropskou nebo severoamerickou značku a generálním ředitelem této značky.“ ² Progress of the World's Women 2005: 61

Práce v domácnosti je pro globální značky realitou, kterou si osvícený Západ nemůže dovolit ignorovat především proto, že její objem stále stoupá⁴. Ať vědomě či nevědomě mnoho velkých značek se při své výrobě spoléhá na domácí práce. Až 300 miliónů dělníků (převážně žen) v rozvojových zemích vykonává svoji práci z domova. V samotné Indii je to kolem 30 miliónů osob⁵. V Británii jejich počet dosahuje až jednoho miliónu⁶. Existují důkazy o této formě práce ve Střední a Východní Evropě, např. v České Republice, Srbsku, Litvě a Bulharsku.⁷

Kdo to jsou „domácí pracovníci“?

Domácí pracovníci jsou většinou ženy, které nepracují v továrnách, ale vykonávají určitou fyzickou práci ve svých domovech nebo malých dílnách.⁸ Většinou se jedná o vyšívání, šití, výrobu kožených bot a kabelek, výrobu provazů nebo třeba loupání ořechů kešu. Někteří domácí pracovníci vyrábějí výrobky, které pak sami prodávají na místních trzích. Jiní naopak pracují v globálních řetězcích, které vyrábějí zboží pro své zprostředkovatele nebo subdodavatele, tzn. prostředníky v obchodním řetězci, místo toho, aby spolupracovali přímo s vlastním dodavatelem. Jsou placeni od kusu,⁹ za každý vyšitý kousek dostávají předem danou částku. Tento článek se ve stručnosti zaměřuje na domácí pracovnice pracující pro globální obchodní řetězce, na ženy, které vyšívají a zdobí oblečení a doplňky, které končí na pultech obchodů v Evropě.

V čem je problém? Ve srovnání s muži, ženy, které na celém světě pracují na černo (v šedé ekonomice), co do počtu vedou. Tato práce bývá obvykle méně placená a bez záruk¹¹. Práce z domácnosti má ve srovnání s jinými formami práce na černo i výhody. V některých případech je pro ženu bezpečnější pracovat z domova než za prací docházet, v kulturách, kde je ženská mobilita omezená, je to pro ženu jediná možnost zaměstnání¹². Oproti jiným druhům prací je práce v domácnosti flexibilnější a dá se snadněji kombinovat s péčí o domácnost. A především, práce z domácnosti je často nejzásadnější možností výdělků.

Na druhou stranu je jednodušší domácí dělnice vykořisťovat, a to i ve srovnání s dělnicemi zaměstnanými v továrnách na textil.¹³ Je to z toho důvodu, že ačkoliv je jejich počet obrovský, většina právních systémů neuznává práci v domácnosti jako práci, takže její vykonavatelé nemají nárok na zaměstnanecké výhody a ochranu. Domácí pracovníci jsou také z velké části „neviditelní“ - pohybují se na samém dně dodavatelských řetězců, na hony vzdáleni realitě obchodních řetězců, pro které pracují. Jak nám ukazuje tato tabulka, dodavatelské řetězce jsou leckdy dlouhé a složité a mezi konečnými prodejci a dělnicemi figuruje ještě množství prostředníků. Čím delší je řetězec, tím nižší je konečná částka, která na domácí dělnice zbyde. Existence tolika prostředníků také omezuje možnosti žen dožadovat se lepších platebních a pracovních podmínek. Většinou totiž přicházejí do styku jen s prostředníky namísto hlavního zaměstnavatele a často ani nevědí, kdo za jejich platové a pracovní podmínky odpovídá. Stejně pravidlo platí i naopak: Prodejci často netuší, kdo jejich produkty vyrábí a v jakých podmínkách.

Izolovanost také zabraňuje ženám, aby se spojily a společně vymáhaly svá práva. Výsledkem jsou nízké platy, které navíc přicházejí nepravidelně a často se zpožděním. Ženy jsou obvykle placeny od vyrobených kusů a jejich odměna činí méně než 10% konečné prodejní hodnoty výrobku. . Navíc si domácí dělnice i samy hradí náklady na výrobu, na šicí stroje, jehly a elektřinu. Objem práce není předvídatelný, mění se týden od týdne v závislosti na sezóně. Často se tedy střídají období, kdy jsou pracovníci zcela bez práce a příjmu s obdobími, kdy pracují dlouhé hodiny, aby stihli vše dodat včas. Pokud dojde ke zrušení objednávky práce, nebo pokud se výplata zpozdí o dlouhé měsíce, nemají pracovníci téměř žádnou možnost se bránit. .

ETI homemaker guidelines: recommendations for working with homemaker, str. 25 <http://www.ethicaltrade.org/sites/default/files/resources/ETI%20Homeworker%20guidelines,%20ENG.pdf>

Rámeček 1: Maria - dělnice v domácnosti s omezenými možnostmi

- 🌐 Maria všívá předem nařezané kusy látek do hotových kusů oděvů u sebe doma na šicím stroji. Komunikuje s prostředníkem, který jí vozí materiál a odváží si hotové kusy. Maria je placená od prostředníka „kus od kusu“.
- 🌐 Přísun práce je nepravidelný. V některých obdobích je práce velmi mnoho. Tehdy je nucena pracovat až 75 hodin týdně, aby dostala svým závazkům. I v tom případě je ale placená od kusu. Nepobírá odměny za přesčasy, nemá nárok na dovolenou, ať již placenou nebo neplacenou. Pro jejího zaměstnavatele je „nezávislý dodavatel“, a proto za ni neplatí daně ani sociální pojištění. V tuto chvíli je Maria ráda, že pobírá plný plat, i když si uvědomuje, že v budoucnosti nemá žádné sociální jistoty. Její odměna za kus se nemění, ani pokud je práce málo, nebo když je složitější. Její dodavatel jí oznámil, že se na ni nevztahuje zákonem daná minimální mzda. Ačkoliv dobře ví, že to není v pořádku, s jistotou ví, že více peněz nikde nedostane, protože žen v podobné situaci, jako je ona, je hodně a všechny jsou ochotny pracovat za její mzdu.
- 🌐 Její manžel je nekvalifikovaný dělník. Jednou za čas dostane práci na měsíc nebo o málo víc na stavbě. Častěji ale pracuje na jednodenních zakázkách. Jeho příjmy jsou vysoce nestálé.
- 🌐 Někdy, když je potřeba vydělat nějaké peníze navíc, musí Marii doma pomoci její desetiletá dcera místo školy. Přišívá knoflíky, žehlí a skládá hotové oblečení. Stará se také o svého dvouletého bratra a čtyřletou sestru. Maria se tak může plně věnovat šití a stihne toho udělat víc.¹⁴
- 🌐 K sestavení Mariina příběhu bylo využito několik zdrojů, např. Yanz a kol. 1999; ILO 1995, 1996; a Wilson 1993. (McCormick, D. & Schmitz, H. 2001: 13)

Jak v praxi zajistit lepší podmínky pro domácí pracovníky?

Domácí pracovníci si zaslouží férové pracovní podmínky. Potřebují nebo vyžadují :

- Uznání jejich práce za zaměstnání
- Pravidelný přísun práce
- Občasné řádné vedení
- Lepší platové ohodnocení, které pokryje životní náklady
- Základní sociální ochranu, především pro případ nemoci, mateřství nebo stáří
- Uznání jejich práva na vlastní organizaci.

Mnoho z těchto požadavků se již objevilo v úmluvě Mezinárodní organizace práce z roku 1996 o otázkách domácích pracovníků. Úmluva staví domácí pracovníky na roveň ostatním pracovníkům a zavádí minimální standardy pro jejich zaměstnávání. Poskytuje také právní rámec různým formám ochrany domácích pracovníků a žádá, aby vlády států přijaly a zavedly národní politiky, které se tohoto tématu týkají. Do dnešního dne ovšem bohužel úmluvu podepsalo jen pět vlád, irská, nizozemská, finská a albánská.

Významnou roli by měly hrát i firmy. Soukromý sektor, pokud zaujme správný přístup, má možnost regulovat práci z domácnosti tak, aby vyhověla mezinárodním standardům a pomohla ženám a jejich rodinám z chudoby. A to vše aniž by firmy riskovaly svou konkurenceschopnost. Pokud se firmy rozhodnou otázku mezd a pracovních podmínek domácích pracovníků ignorovat, mohou tím riskovat ztrátu reputace a odklon veřejnosti. Navzdory tomu ale stále existuje mnoho amerických a evropských firem, které se schovávají za tzv. politiku bez domácích pracovníků, která naprosto ignoruje jak roli, kterou tito pracovníci hrají v dodavatelských řetězcích, tak i potřebu a nutnost jejich ochrany.

V Dillí se dělníci přiblížili koncovým zákazníkům

Po celém světě se zakládají nové iniciativy na zajištění lepších smluv pro domácí pracovníky. Jedním ze slibných modelů je ten, se kterým přišla SEWA, odborové hnutí sdružující chudé, nezávislé pracovnice v Indii. V roce 2006 SEWA založila vyšivací středisko v centru Dillí s cílem podporovat domácí pracovnice. Díky tomu, že se asociaci SEWA podařilo propojit pracovnice přímo s firmami, zbavila se prostředníků, kteří se hlavně podíleli na vykořisťování. Namísto toho SEWA vyjednává za své členky ceny a dodací lhůty přímo s vývozcem a zajišťuje jim tak regulérní práci za férovou cenu.

„Až nyní si uvědomuji nenasytlost sub-dodavatelů. Vždycky jsem měla pocit, že nejsem dobře placena, ale nikdy jsem neměla dost odvahy začít s nimi vyjednávat.“

Poonam, domácí pracovnice a členka SEWA, říjen 2008

Obrázek na http://www.wiego.org/publications/FactSheets/WIEGO_HomeBased_Workers.pdf

Vyšivací centrum také pracovnícím poskytuje výbavu, materiál, ale i společenskou místnost, ve které se mohou setkávat, cvičit a organizovat se. Pro ženy, které v minulosti téměř neopouštěly své

domovy, to má obrovský význam. Dále jsou k dispozici finanční služby (úspory, půjčky, pojištění), školení a trénink organizace a řízení projektu. Domácí pracovnice tak získávají nové znalosti a zvyšují svůj příjem. Modelu si již všiml i zbytek světa a centrum již zpracovávalo několik přímých objednávek od takových firem, jakými jsou Tesco, New Look nebo Monsoon. Životy jednotlivých žen se zvolna mění.

Farida žije v Dillí, a živí se ručním vyšíváním. Je členkou asociace sdružující nezávislé pracovnice v Indii SEWA

„Manžel je dělník a máme čtyři malé děti. Členkou centra jsem se stala jako jedna z prvních v roce 2005. Pracuji jako vyšíváčka a švadlena. Děláním to od svých 12 let. Od té doby, co jsem vstoupila do centra, je přísun práce pravidelný a práce je lépe placená. Dostávám dvojnásobek toho co v minulosti, protože mi peníze nedává prostředník. Začala jsem i šetřit. Zatím jsem našetřila 15 000 rupií pro své děti. Můžu si dokonce dovést poslat je na státní školu. Na začátku se na mě manžel zlobil, že docházím do centra, ale nyní je rád. Vydělávám totiž víc než on! Do centra mezi ostatní chodím ráda. Hodně jsem se toho tu naučila, zvýšilo se mi sebevědomí a docházím sem teď každý den. Začala jsem chodit více ven, na návštěvy k ostatním ženám z okolí. V minulosti jsem žila v naprosté izolaci a nemohla jsem vycházet z domu.

Aashma také pracuje z domova v Dillí. Je členkou asociace SEWA -

„Je mi 19 a členkou asociace jsem přes rok. Do školy jsem chodila jen 10 let. Od té doby, co se mi podařilo přesvědčit rodiče, abych směla začít docházet do centra, jsem se seznámila s mnoha ženami z naší komunity. Nedávno matku přesvědčily ostatní ženy v centru, aby mě pustila zpět do školy a já mohla dokončit studia. Vyšívání se teď věnuji asi 2-3 hodiny denně a zbytek strávím nad učením. Do centra chodím každý den a šetřím si všechno, co vydělám. Teď, když máma souhlasila s tím, že mohu zpátky do školy, si moc přeji stát se učitelkou.

Australská iniciativa na dodržování etiky v oděvním průmyslu

 Nová iniciativa na dodržování etiky v oděvním průmyslu vznikla v Austrálii. Cílem iniciativy je, aby prodejci a dodavatelé podepsali dohodu s australskými odbory oděvního a obuvnického průmyslu, ve které se zaručí, že domácí výrobci jejich zboží dostávají jako součást odměn i balíček výhod. Prodejci a dodavatelé, kteří dohodu dodržují, získávají oprávnění opatřit svoje výrobky nálepkou „etického obchodníka“. Tato iniciativa zvýšila povědomí spotřebitelů o problémech domácí práce.

Jakým způsobem lze zajistit, že globální řetězce budou dodržovat etické podmínky pro domácí pracovníky?

Je třeba, aby **prodejci a dodavatelé** uznali, že role domácích pracovníků pro výrobu oděvů na celosvětový trh je naprosto klíčová. Firmy by měly přijímat politiku zaměřenou na domácí pracovníky a dokázat, že souhlasí a uznávají hodnotu, kterou představují domácí pracovníci pro dodavatelské řetězce a veřejně se zavázat ke zlepšování jejich pracovních podmínek. Měly by také zavést mezinárodně uznávané standardy.

Je třeba, aby se **spotřebitelé** zajímali o oblečení, které si kupují, tlačili na korporace, aby odpovídaly za pracovní podmínky svých dělníků a šířili povědomí o etickém nakupování mezi ostatními spotřebiteli.

Vlády by měly ratifikovat a implementovat úmluvy Mezinárodní organizace práce na ochranu domácích pracovníků a přijmout národní politiku v oblasti práce z domova a podněcovat etické obchodní iniciativy podobné té australské.

Agentury rozvojové spolupráce by měly podporovat uznání důstojných pracovních podmínek pro ženy a muže jako hlavního rozvojového cíle a klíčového kroku k dosažení prvního rozvojového cíle tisíciletí na snížení chudoby. Zejména by měly agentury zvýšit podporu organizacím, které zastupují ženy pracující v šedé ekonomice. Měly by zvyšovat jejich povědomí o pracovních právech a podporovat v nich odhodlání tato práva vymáhat.

Hlavní aktéři EU na poli rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen v oblasti rozvojové spolupráce

Instituce	Role a povinnosti	Rozvojová spolupráce a genderová rovnost	Body zájmu
<p>Evropský parlament (EP) Evropský parlament je jedinou institucí, která přímo zastupuje zájmy občanů EU.</p> <p>Evropští poslanci pracují v politických seskupeních a výborech (např. Výbor pro rozvoj (DEVE) a Výbor pro rovnost žen a mužů a posílení postavení žen (FEMM)) vytvářených za účelem efektivní kontroly právních předpisů.</p>	<p>Spolu s Radou schvaluje zákony týkající se většiny politik EU v tzv. „řádném legislativním postupu“.</p> <p>Má kontrolu nad celou takzvanou „unijní peněženkou“ a má tedy právo zamítnout celkový rozpočet EU.</p> <p>Formou otázek, slyšení, rozprav, atd., vykonává demokratický dohled nad Komisí a Radou.</p>	<p>Výbor pro rozvoj (DEVE)</p> <p>Zabývá se sděleními a návrhy pro evropskou komisi.</p> <p>Navrhuje zprávy o otázkách rozvoje vzniklé z vlastního popudu.</p> <p>Vykonává dohled nad rozpočtem ES určeným na pomoc a nad Dohodou z Cotonou.</p> <p>Koordinuje práci meziparlamentních a příležitostných delegací v rámci svého zájmového okruhu.</p> <p>FEMM:</p> <p>Definuje, propaguje a chrání dodržování ženských práv v Unii a v souvisejících opatřeních přijímaných Společenstvím.</p> <p>Přispívá do zpráv jiných výborů formou „stanovisek“.</p>	<p>Pokud nějaký výbor schválí zprávu na určité téma nebo v reakci na sdělení Komise, pak se o tom napíše zpráva a jmenuje se zpravodaj. On/ona je nejdůležitějším protějškem pro nevládní organizace. Informace, které mu/jí sdělíte, musejí být relevantní.</p> <p>Zpráva, kterou schválí výbor, je představena na plenárním zasedání Parlamentu, kde o ní hlasují všichni poslanci. Nejprve kontaktujte svého europoslance/europoslankyni.</p> <p>Informujte členy výboru, přednostně plnoprávné členy.</p> <p>Dále je užitečné zjistit, jestli váš europoslanec/europoslankyně předseda nějakému politickému seskupení, není-li mluvčím za svou národní stranu v EP v otázkách rozvoje nebo genderu.</p>
<p>Evropská komise (EK)</p> <p>Evropská komise určuje směr politiky, ale má i byrokratickou funkci. Tvoří ji 26 komisařů, předseda a místopředseda, který zároveň předsedá Radě pro zahraniční věci, viz</p>	<p>Předkládá EP nové zákony a politiky a zajišťuje jejich realizaci na úrovni členských států.</p> <p>Navrhuje a spravuje rozpočet EU a dohlíží na výdaje.</p> <p>Snaží se o koordinaci a</p>	<p>RELEX je skupina komisařů, která se zabývá třetími zeměmi.</p> <p>Generální ředitelství pro rozvoj a spolupráci EuropeAid (DEVCO)</p> <p>Vymýšlí a navrhuje politiky a strat-</p>	<p>Kontakt s Komisí je klíčový, neboť právě zde se utváří legislativa a politika EU.</p> <p>Zelené knihy: dokumenty, ve kterých všechny zúčastněné strany dostávají prostor vyjádřit</p>

<p>EEAS.</p> <p>Každý komisař zodpovídá za jeden konkrétní sektor politiky (obchod, rozšíření, atd.), v čemž mu pomáhá příslušné generální ředitelství (DG).</p>	<p>sladění politik všech 27 členských států.</p> <p>Všechny nástroje a rozpočty související s rozvojovou spoluprací spadají pod odpovědnost Komise, ale dohled nad nimi vykonává i EP (s výjimkou Evropského rozvojového fondu).</p>	<p>egie a prostřednictvím programů dodává pomoc.</p> <p>DG pro humanitární pomoc (ECHO)</p> <p>Poskytuje pomoc v nouzi, potravinovou pomoc a pomoc uprchlíkům. Je financováno z prostředků EDF a rozpočtu EU.</p> <p>DG pro obchod</p> <p>Má na starosti rozvoj obchodních vztahů a rozvojový rozměr obchodu.</p> <p>DG pro rozšíření</p> <p>Vede rozhovory o přijetí do EU a zodpovídá za Evropskou politiku sousedství, pod níž spadají oblasti od Severní Afriky po Východní Evropu.</p>	<p>se v debatě a konzultaci k určité politice EU.</p> <p>Bílá kniha: návrh konkrétního kroku, který má Společenství učinit v určité oblasti, např. nový zákon, politika, většinou navazuje na zelenou knihu.</p> <p>Evropská občanská iniciativa: Skupina občanů z „dostatečného množství členských států“ čítající alespoň jeden milion osob může nyní oslovit Komisi s požadavkem na vytvoření konkrétního návrhu ohledně fungování EU.</p>
<p>Evropská služba vnější akce (EEAS)</p> <p>Jedná se o nový úřad plnící funkci ministerstva zahraničí a diplomatické služby.</p> <p>EEAS tvoří členové Rady, Komise a zástupci členských států a předsedá jim vysoký představitel Unie pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.</p>	<p>Naplnuje společnou evropskou zahraniční a bezpečnostní politiku a další oblasti vnější reprezentace EU.</p> <p>Zahrnuje šest geografických útvarů.</p> <p>Delegace EU spadající pod EEAS postupně nahradí Delegace evropské Komise v rozvojových zemích.</p>	<p>Pod pravomoc EEAS již přešly některé otázky týkající se rozvoje - spadá sem první, druhá a třetí etapa programového cyklu (etapa čtvrtá a pátá spadá pod DEVCO).</p> <p>Návrhy spadající pod Evropský rozvojový fond a Nástroj pro rozvojovou spolupráci připravuje generální ředitelství pro rozvoj a společně se službou pro vnější činnost a poté je předkládají Komisi.</p>	
<p>Rada Evropské Unie (Rada)</p> <p>Zastupuje zájmy členských států a</p>	<p>Společně s EP rozhoduje o legislativě navrhované Komisí.</p> <p>Schvaluje celkový</p>	<p>Rada pro zahraniční věci (FAC, dříve Rada pro obecné záležitosti a vnější vztahy) se zabývá rozvojovou spoluprací,</p>	<p>Nejefektivnějším způsobem, jak zatlačit na řešení nějakého problému, je ovlivňovat závěry Rady před zasedáním</p>

<p>je zároveň nejvýše postaveným rozhodovacím orgánem EU.</p> <p>Je složená z ministrů ze všech členských států (mění se v závislosti na probíraném tématu), předsedy Komise a nejvyššího představitele Unie pro vnější vztahy a veřejnou bezpečnost (viz EEAS).</p>	<p>rozpočet společně s EP (včetně prostředků v Evropském rozvojovém fondu).</p> <p>Určuje a naplňuje směr Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.</p> <p>Uzavírá mezinárodní dohody mezi EU a ostatními zeměmi a mezinárodními organizacemi.</p>	<p>obchodem, humanitárními záležitostmi, humanitární politikou, atd.</p> <p>Schází se v květnu a listopadu na jednáních, na kterých se diskutuje o rozvojových záležitostech. Jednou za půl roku se pořádá neformální zasedání ministrů pro rozvojovou spolupráci. Setkání předsedá vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.</p> <p>Zde se přijímají sdělení.</p>	<p>Rady pro zahraniční věci v květnu, resp. listopadu.</p> <p>Přípravné práce pro FAC a neformální zasedání Rady provádí Výbor stálých zástupců (COREPER). Přípravné práce pro COREPER zase naopak připravují pracovní skupiny. Pro rozvoj jsou nejdůležitější dvě pracovní skupiny: Pracovní skupina Rady pro rozvojovou spolupráci (CODEV) a Pracovní skupina pro AKT.</p> <p>Zkontaktujte Předsednictví Rady, které zodpovídá za návrh pracovního programu, agendy a celkovou koordinaci práce Rady. Předsednictví vždy připravuje agendu na šest měsíců dopředu.</p>
<p>Evropská rada</p> <p>Získala na důležitosti s Lisabonskou smlouvou. Tvoří ji hlavy jednotlivých vlád a předseda.</p>	<p>Je to nejvyšší politická autorita EU.</p> <p>Nevytváří zákony, ale stanovuje cíle pro EU, definuje její hlavní směr, priority, upravuje smlouvy, atd.</p> <p>Ve zvláštních případech diskuzí zasáhne.</p>	<p>Setkává se jednou za předsednictví, na tzv. summitech.</p> <p>Výstupem těchto jednání jsou závěry, které udávají směr a návod pro danou oblast, a to i v otázkách rovnosti žen a mužů nebo rozvojové spolupráce.</p>	<p>Ovlivňovat závěry při přípravě na summit prostřednictvím delegací.</p>

(poznámky pod čarou)

- 1 Webová stránka Labour Behind the Label (Jaká práce se skrývá za značkami) <http://www.labourbehindthelabel.org/campaigns/itemlist/category/257-lcuf-home-working>
- 2 Chen, M., Vanek, J., Lund, F., Heintz, J., Jhabvala, R. a Bonner, C. (2005) 'Women, Work and Poverty', Progress of the World's Women: UNIFEM
- 3 Webová stránka Labour Behind the Label (Jaká práce se skrývá za značkami) <http://www.labourbehindthelabel.org/campaigns/itemlist/category/257-lcuf-home-working>
- 4 Ethical Trading Initiative, *ETI homemaker guidelines: recommendations for working with homeworkers* : <http://www.ethicaltrade.org/sites/default/files/resources/ETI%20Homeworker%20guidelines,%20ENG.pdf>
- 5 Ibid
- 6 Ibid
- 7 Webová stránka Labour Behind the Label (Jaká práce se skrývá za značkami) <http://www.labourbehindthelabel.org/campaigns/itemlist/category/257-lcuf-home-working>
- 8 Ethical Trading Initiative, *ETI homemaker guidelines: recommendations for working with homeworkers*: <http://www.ethicaltrade.org/sites/default/files/resources/ETI%20Homeworker%20guidelines,%20ENG.pdf>, str. 11
- 9 Chen, M., Vanek, J., Lund, F., Heintz, J., Jhabvala, R. a Bonner, C. (2005) 'Women, Work and Poverty', Progress of the World's Women: UNIFEM
- 10 Ethical Trading Initiative (2010) Homemaker Briefing
- 11 <http://www.labourbehindthelabel.org/campaigns/itemlist/category/257-lcuf-home-working>
- 12 http://www.wiego.org/publications/FactSheets/WIEGO_HomeBased_Workers.pdf
- 13 Chen, M., Vanek, J., Lund, F., Heintz, J., Jhabvala, R. a Bonner, C. (2005) 'Women, Work and Poverty', Progress of the World's Women: UNIFEM
- 14 McCormick, D. a Schmitz, H. (2001) Manual for Value Chain Research on Homeworkers in the Garment Industry, Institute of Development Studies, Sussex

KARAT Coalition (hlavní realizační partner)

od roku 1997 koordinuje KARAT síť ženských organizací ze střední a východní Evropy a Společenství nezávislých států. Hlavním cílem koalice je zajistit genderovou rovnost prostřednictvím monitorování implementace mezinárodních dohod a politik. Bojuje za ženská práva, ekonomickou a sociální spravedlnost a genderově zaměřenou rozvojovou spolupráci se silným důrazem na perspektivu postsocialistických zemí. Během posledních deseti let vybudovala Koalice KARAT silnou síť a v současné době má okolo 60 členů včetně 50 organizací.

Koalicja KARAT

ul. Rakowiecka 39A/14
02-521 Warszawa
Tel. +48 22 849 16 47
tel./fax +48 22 628 20 03
secretariat@karat.org.pl
www.karat.org

One World Action (OWA)

je nestátní nezisková organizace založená v roce 1989. jejím hlavním cílem je pracovat společně s ženskými organizacemi z venkova a měst z Afriky, Asie, Latinské Ameriky a východní Evropy. Kořeny chudoby vidíme v nedostatku moci, a proto pracujeme s těmi nejchudšími a nejvíce vyloučenými lidmi, aby získali hlas, moc a možnosti změnit své vlastní životy. Na tématech jako jsou genderová rovnost, podíl na vládnutí a sociální vyloučení pracujeme prostřednictvím budování kapacit, vzájemného propojování a obhajoby ženských práv. Ve Velké Británii a Evropě bojujeme za změnu mezinárodních politik, které uvrhají lidi do chudoby a udržují je v ní.

One World Action

Bradleys Close, White Lion Street
London N1 9PF United Kingdom
Tel: + 44 (0)20 7833 4075
Fax: + 44 (0)20 7833 4102
info@oneworldaction.org
www.oneworldaction.org
Charity registration number: 1022298
Company registration number: 2822893

V České republice realizují aktivity tohoto projektu Asociace pro rovné příležitosti a Gender Studies, o.p.s.

Tento dokument je součástí projektu Connect! – ženy z východu, jihu a západu pro rozvoj a byl vypracován s finanční pomocí Evropské komise. Za obsah tohoto dokumentu je plně zodpovědná organizace One World Action a Koalice KARAT a za žádných okolností nesmí být považován za stanovisko Evropské unie.

